

فهرست طایفه‌های لرستان

طایفه گُر قبل از به حکومت رسیدن زندیه که منجر به خویشاوندی فرزند شمس الدین یاراحمد با کریم خان زند شد و بدلیل حمایت شمس الدین از حرم به اسارت رفته شاهی در جنگ با افغانها و ازدواج پسر شمش الدین با دختر کریم خان و اعطاء لقب خانی به داماد و دختر زادگان کریم خان بنا به گفته معمرین و مورخین حاکم و خانی از آن تیره کر بوده کر را فر بمعنی افتخار و شکوه و جلال نیز میگفته اند حاکم بودن تیره کر بر ایل بیرانوند و تا حدودی بر محدوده بیلاق و قشلاق ایل تا قدرت پیدا کردن زندیه و خویشاوندی صورت گرفته ادامه داشته بطوریکه بصورت دوره ای بسته به طول عمر و حوادث اتفاقی حاکمیت با یکی از تیره‌های کر بوده پس از مرگ حاکم بنا به شور و مشورت سران تیره‌های کر یکی از توانا ترین افراد از تیره ای که نوبت حکومت داشت انتخاب و منصوب می شد. طایفه کر بنام شخصی است از فرزندان اسد فرزند آلا ئینان فرزند بیران فرزند حجعالی، کر خود دارای فرزندان بنامهای زیر و هر کدام فرزندان داشته اند.

۱- یاسم مشهور به یاسم کوسه که معمولاً کم ریش یا بدون ریش بوده است. یاسم دارای فرزندان بنام، کرلی، منتعلی، مشنون، کرآلانی، کاظم بگ، شیطان، بوده است.

۲-سیاه که خود دارای فرزندان بنام موسی و عیسی

۳-گلاب

۴-ماریف

۵-مازیف

۶-عود علی

ایل بیرانوند به دو شاخه اصلی آلاینان و دشاینان تقسیم می شود.

طوایف دشاینان: ۱. دلیران ۲. دیوه کان ۳. پیرداده ۴. چقلوند ۵. رش ۶. لری

۷. شاهوردی ۸. شلکه

طوایف آلاینان: به دو شاخه مال اسد و مال قباد تقسیم می شود.

مال اسد: ۱. کر ۲. مهرب ۳. زیدعلی ۴. بارانی ۵. شعبان

مهرب: ۱. صفر ۲. میخک ۳. کوسه ۴. چرمارن ۵. دارچین ۵. زنجفیل

بارانی: ۱. حافظ ۲. شفیع ۳. شرفیک ۴. همبیک ۵. پاسان ۶. درکسان ۷. چغافرین ۸. برج ۹. ماراب

مال قباد: ۱. شمسین (چلویی و جوجه وند) ۲. یاراحمد ۳. سبزعلی

یاراحمد: ۱. متش ۲. مصطفی وند ۳. بور ۴. تاری ۵. بز ۶. اصل مرز ۷. نقی ۸. حسین بگ

خوانین که جز شمسین می باشند: ۱. عزیز ۲. مرادی ۳. سپهوند ۴. حسین علیخانی (اسدیان) -

اعظمی - حیدری - خسروی - رستمی)

برخی دیگر از این طوایف هستند که در اینجا به آنها اشاره ای نشده است که حتی زبانشان نیز عوض شده است

مصارم* یکی از طوایف بزرگ ایل بیرانوند میباشد که در استانهای

لرستان "ایلام" خوزستان و پراکنده در ورامین قزوین ساکن بوده که جمعیت عمده آنان در

شهر خرم آباد "بروجرد" پلدختر "دهلران" ایلام "اندیمشک و روستاهای ده

نوروز" اسکین "پیریای" فیال "بخش سیلاخور و قلعه ساکن می باشند.

بعضی از خانوادههای مصارم: ۱- حق پناه ۲- صارمیان ۳- فرید ۴- زبردست ۵- مرادی ۶-

صارمی ۷- سپهوند ۸- بیرانوند ۹- رشیدی ۱۰- پیریایی

طایفه های لرستان

ایلات بزرگ باجلوند • بیرانوند • بالاگریوه • ایتوند • پاپی • جاواری • چگنی • حسنوند

• خاوه • زلقی • عیسوند • فولادوند

باجلوند دالوند • سگوند • قاید رحمت • یار احمدی • آروان سگوند پیامنی •

خداوردی • ساکی • زینل • فقیر • قلی • عالیخانی • علی دوست • مختوا

بالاگریوه • دیرکوند • جودکی دیرکوند بهاروند • بیدلا • خورشیدوند • شورهای •
حدروند • حیدروند • کومنه • قلاوند • میر

بیرانوند • اسکین • الماس • بارانی • بزن • جمشید • جیجهون • چغلون • حافظ •
زیدعلی • زنجفیل • سپهوند • شمس • صفر • گر • کوسه • متش • مراد • مصطفی‌وند •
ممصارم • شاهوردی • میخک

پایی خدمه • خورشیدوند • صاد • کشوری • مالزیری • مرادی • مناصر • یعقوب‌وند

جاواری جاواری

چگنی چگنی

حسنوند • اسکندر • بسطام • دولت‌شاه • کاکاوند

خاوه خاوه

فولادوند فولادوند

ایلات بختیاری • زلکی • محمود صالح • ممیون • کنورسی زلکی تالی • هزاروسی

محمود صالح عمله جات • محمود صالح • ممزایی

ممیون بساک • پولادوند • عودالون • عیسوند

کنورسی • کردزنگنه • جانکی • زنگنه • کرد • منجینی • وایف

ایلات سادات جزایری • چم داوید • خلفوند • زرونی • شهرخوند • شهنشوی وند •

طاهروند • طباطبایی • قاسم وند • مرتضی وند • ندروند

لوتی‌هایساوند • حیدر • روزین • شامری • شمسه • کنار • لککه • مراسل • یادگاری

طایفه‌های مستقل امیر • طولابی • حیات الغیب • بیرحیاتی • رُک رُک • سلگی • گله

دار

ایل بیرانوند

ایل بیرانوند یکی از ایلات لک ایران از طوایف پیشکوه است که در مناطق دیگر ایران نیز

ساکن می‌باشند. ایل بیرانوند از ایلات ساکن ایلام، لرستان و خوزستان است که در

خرم‌آباد، چغلوندی، بروجرد، دهلران و قسمت‌هایی از خوزستان متمرکزتر از سایر مناطق

ساکن هستند. تقریباً ده هزار خانوار و ۶۰۰۰۰ تن سکنه دارد (سال ۱۳۰۵ شمسی) هنری

راولینسون خاستگاه اینان را موصل عراق می‌داند و معتقد است بیرانوندها و باجلوندنها در

قرن دوازدهم یعنی در اواخر صفویه یا در زمان افشاریه از نواحی موصل به لرستان آمدند.

تبارشناسی

ایل بیرانوند دارای دو قسمت است بیرانوند یاراحمد و بیرانوند مال اسد و از تیره‌های ذیل تشکیل میشود: دره چی ۷۰ خانوار، کدخدا علی پناه ۸۰ خانوار، میرحیاتی ۶۰ خانوار، زارعلی ۴۰ خانوار، کدخدا محمد جعفر ۷۰ خانوار، کدخدالله ۱۰۰ خانوار. کدخدا مرد علی و کدخدا ملا اسدالله ۷۰ خانوار. منسها ۳۰ خانوار، جوبه وند و شمس الدین و رادل ۲۰۰ خانوار، تاریها ۱۰۰۰ خانوار، بی بی طلائی ۲۰۰۰ خانوار، چغولوند ۳۰۰ خانوار، لری ۲۰۰، شیخه ۵۰۰ خانوار، تیره عباسقلی خان ۱۰۰۰ خانوار، بالای کامیان طوایف خسروخان و جمشیدخانی ۶۵۰ خانوار، تیره سهراب ۱۳۰۰ خانوار، تیره زید علی ۵۰۰ خانوار، جوقه کدخدا ابوطالب ۵۰۰ خانوار، شعبه محمد قلیخان، نجفقلی خان ۲۰۰ خانوار، جوقه محمدخان ۱۰۰۰ خانوار، تیره مس وند ۴۰۰ خانوار، ساکی ۱۰۰ خانوار، خوانین علی محمدخانی ۱۰۰۰ خانوار، تیره شبان ۴۰۰ خانوار، سیاهوردی ۳۵۰ خانوار و حور مرادی ۳۰۰ خانوار. و تیره میخک (سال ۱۳۰۵ شمسی).

مسکن این طوایف در دره چینی، هود، تنگ عزیز، تنگ دینار و بزدل است. قسمتی از ایل بیرانوند را اخیراً به ملایر، قم، ساوه و اطراف کاشان برای شهرنشینی کوچ داده اند. (سال ۱۳۰۵ شمسی). شاخه ای از تیره عبدالوند هیهاوند از طایفه چهارلنگ بختیاری. از طوایف بالاگریوه و هُرو. خاستگاه ایل بیرانوند بیشتر در ناحیه دلفان در شمال لرستان است. . بیرانوندها از دوران افشار تا اوائل پهلوی نقش پر رنگی در حوادث لرستان و

غرب ایران داشته‌اند و بویژه در اواخر دوره قاجار با تمرد از حکومت مرکزی، جنگ‌های خونینی در منطقه داشته‌اند. ژان دو مرگان بیراوندها را مردمی زیبا و سبزه روی، چهارشانه و بلندقد با موی سیاه و دماغ عقابی معرفی کرده و آنها را به کردها تشبیه کرده است.

تاریخ شفاهی بیراوندها

ایل بیرانوند در زمان اتابکان لرستان در منطقه لرستان فعلی مقیم شد. و برخلاف تاریخ شفاهی، ایل بیرانوند در مناطق لرستان فعلی (لر کوچک) بوده و از نژاد ایرانی هستند.

تاریخ شفاهی بیراوندها آنها را از فردی به نام هجیالی یا هجالی (احتمالا دگرگون شده حجازی است) می‌داند که از حجاز به منطقه کاکاوند دلفان در شمال لرستان درآمد و در کنار آرامگاه بابابزرگ از بزرگان اهل حق ماندگار شد و با دختر یکی از بزرگان دلفان ازدواج کرد و صاحب دو فرزند به نامهای بیران و باجول شد که اولی پایه گذار ایل بیرانوند و دومی بانی ایل باجلوند (باجلانها) شد. هجیالی در قرن دهم و در زمان سلطنت شاه اسماعیل اول و شاه طهماسب یکم زندگی می‌کرده است.

محدوده زندگی

ایل بیرانوند یا (بیراموند)، از ایلات بزرگ لک مناطق شمالی استان لرستان است. بیراوندها علاوه بر حضور در مرکز منطقه اقامتشان در بخش چغلوندی، در منطق دیگری

نیز پراکنده‌اند، از جمله در بخش مرکزی خرم آباد، قسمت‌هایی از دوره چگنی و الوار گرمسیر (اندیمشک)، حسینیه (اندیمشک)، زاغه، صیمره، دره شهر، ماژین، دهستان ارمو، پلدختر و دشت سیلاخور، دسته‌هایی نیز از این ایل، در طول تاریخ مجبور به مهاجرت شده‌اند، هم اکنون اخلاف آنان در اطراف قم، کاشان، ورامین، گرگان، و بخشهایی از خراسان به سر می‌برند.

معروفترین این مهاجران، طایفه نایبی بیرانوندی (نایب حسین کاشی) حاشیه کویر است که به دستور نادرشاه به کاشان تبعید شد و به مدت نیم قرن با دولتهای ایران ستیزه کرد. نایب حسین کاشی از این تیره است. همچنین طایفه شمس الدین و مراد از نوادگان دختری کریم خان زند هستند.

تیره‌ها

طایفه‌ها و تیره‌های مختلف ایل بیرانوند بازمانده‌های دو پسر بیران به نامهای آلانیان و دشانیان هستند. آلانیان دو پسر داشته‌است که اسد یکی از آنهاست. تیره‌های مهرباب، زیدعلی، بارانی و کر خانواده‌های پسران آلانیان هستند. کلات، یاسم، سیاه، ایمانقلی و حوزعلی تیره‌های بازمانده از کُر هستند. تا زمان کریم خان زند خوانین بیرانوند از تیره کر انتخاب می‌شدند. از زمان کریم خان زند، میرزا احمد به دامادی کریم خان زند می‌رسد و

به این ترتیب این تیره قدرت بیشتری می‌گیرد و خوانین بیرانوند از بین تیره شمس الدین انتخاب و بسیار تنومند و با قدرت بوده اند .

طایفه‌های بیرانوند: آلائیان - دهشاییان - اصل مرز آلائیان: مال اسد - مال قباد مال اسد:
کر - زیدعلی - ماراب - بارانی مال قباد: شمس الدین - مراد تار - بور دهشائیان: شلکه -
رش - چغلوند - لری - پیردایه - دیوکان دلیران و غیره مدیا: Example.ogg طایفه های
معروف تاریخساز بیرانوند اصل مرز* کر بیرانوند(عودلی، گلاو(گلاب)، یاسم، امام
قلی(ایموکلی)، سی(سیاه) ماریف، کاظم بک.

زیدعلی

مهراب

بارانی بیرانوند

شمس الدین

سپهوند

نقی حسینبک

نام آوران ایل بزرگ بیرانوند :

عباس اصل مرز(عباسی):در زمان اشغال لرستان توسط متفقین ۱۸ سرباز انگلیسی و ۱۴ نفر از افرادی که با انگلیسی ها همکاری داشتند را به هلاکت رساند، سپس دستگیر شد و در قلعه فلک افلاک زندانی شد سپس از زندان گریخت به به شهرستان دره شهر فعلی مهاجرت نمود. خسرو اصل مرز: ماهر ترین شکارچی لرستان بین سالهای ۱۳۳۰ تا ۱۳۵۰ فردی با سواد و بلند قد که به علت مبارزه با رژیم پهلوی در سال ۱۳۵۱ با سم مامورین پهلوی دار فانی را وداع گفت.مزار وی در جوار بارگاه امام زاده بابا سیف الدین شهرستان دره شهر قرار دارد. امیر حسین آریان پور نویسنده و خالق فرهنگ انگلیس به فارسی آریانپور

مرتضی اعظمی لرستانی از نیروهای ملی - مذهبی و نماینده دور اول مجلس شورای

اسلامی

دکتر هوشنگ اعظمی لرستانی موسس گروه چریکی کوهستان

اسفندیار غضنفری امرایی شاعر